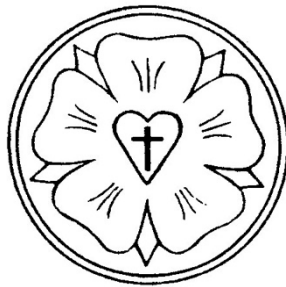


Cantatevesper op 16 maart 2025
Zondag Reminiscere
de tweede zondag in de veertigdagentijd



Koepelkerk Arnhem - 16.00 uur

Johann Sebastian Bach
Du wahrer Gott und Davids Sohn, BWV 23

Toelichting bij deze cantatevesper

Welkom in deze muziekvesper in de Koepelkerk!

Een muziekvesper is een middagdienst waarin muziek een centrale plaats inneemt. In een cantatevesper wordt een cantate van Johann Sebastian Bach uitgevoerd.

De cantatevesper volgt de vorm zoals dit getijdegebed al eeuwenlang gestalte krijgt met als vaste onderdelen: hymne (strofisch lied) – psalm – lezing – het Magnificat (de lofzang van Maria) – gebeden. Als psalmgebed klinkt vandaag een motet van Georg Philipp Telemann, tijdgenoot van Bach, op een tekst uit Psalm 67.

Over de cantate 'Du wahrer Gott und Davids Sohn', BWV 23

De cantate 'Du wahrer Gott und Davids Sohn' van Johann Sebastian Bach behoort tot een van zijn twee auditiecantates om de positie van cantor in Leipzig te bemachtigen. Als de vorige cantor, Johann Kuhnau, in de zomer van 1722 overlijdt, ontstaat er een langdurige vacaturetijd. Het is een prestigieuze functie in muzikaal Duitsland en het stadsbestuur, verantwoordelijk voor de aanstelling, wil de beste musicus aanstellen. Aanvankelijk is Georg Philipp Telemann in beeld. Maar hij bedankt voor de eer in het najaar van 1722; hij krijgt bij zijn werkgever in Hamburg een aanzienlijke positieverbetering en de daarbij behorende salarisverhoging. Aan het einde van het jaar hebben zich nog twee kandidaten gemeld: Christoph Graupner en Bach. Bach solliciteerde vooral om zo zijn oudste zonen een universitaire opleiding in het vooruitzicht te kunnen stellen. In Leipzig gaat de voorkeur uit naar Graupner, hofkapelmeester te Darmstadt. Hij doet met twee cantates auditie in januari 1723. Hoewel Graupner de benoeming al rond is, wil het stadsbestuur niet hetzelfde risico lopen als met Telemann. Men laat ook Bach auditeren met twee cantates. Maar Graupner krijgt geen toestemming van zijn broodheer om naar Leipzig te gaan, en zo wordt Bach uiteindelijk benoemd. Een opmerking van een van de raadsleden in Leipzig is veelzeggend: 'als we niet de beste kunnen krijgen, moeten we maar genoeg nemen met een middelmatige'.

De teksten van de cantate verwijzen naar het tweede deel van het evangelie van zondag Estomihi (de laatste zondag voorafgaand aan de

vastentijd), waarin Jezus een blinde bedelaar ontmoet die om ontferming roept. Dat 'ontferm u over mij' wordt tot een belangrijk thema doordat Bach aan het koraal met de tekst 'Christe, du Lamm Gottes, [...] erbarm dich unser' een centrale plaats geeft. Daarmee legt hij een verbinding met de passietijd, die na deze zondag waarvoor de cantate was geschreven, begint.

Het eerste deel van de cantate, een duet voor sopraan en alt, begeleid door twee hobo's en continuo, heeft een kamermuziekachtig karakter. De tekst is aan het evangelie ontleend. Het is de roep van de blinde die om ontferming smeekt: 'Du wahrer Gott und Davids Sohn, (...) erbarm dich mein!'

Het tweede deel is een recitatief, begeleid door het gehele orkest, waarbij de hobo's en de eerste viool de melodie van het koraal 'Christe, du Lamm Gottes' laten horen.

In het derde deel wordt de roep van de blinde tot die van allen: 'Aller Augen warten, Herr, auf dich' (Psalm 145,15). De muziek heeft de vorm van een rondo, met het refrein voor orkest en koor en de strofen door de tenor- en de bassolist. Wie goed luistert hoort in de baspartij van het orkest het thema van het koraal.

De cantate had aanvankelijk drie delen. Deel 4 is later door Bach toegevoegd, een slotkoraal uit een verloren gegane passie die in 1717 in Gotha was uitgevoerd. Het is een Duitse bewerking van Martin Luther van het Agnus Dei uit de Latijnse mis. De tekst kent drie strofen, afgesloten met een 'Amen'. De eerste strofe wordt homofoon door het koor gezongen in een laag tempo. In de tweede strofe (*andante*) presenteert Bach zijn polyfone vaardigheden in een driestemmige canon tussen de koorsopranen en de hoogste orkestpartijen. In de derde strofe vallen de syncopische motieven in de hobopartijen op.

De serie 'Muziekvespers in de Koepelkerk' is een samenwerking van de Raad van Kerken Arnhem, de Koepelkerk en de deelnemende muziekensembles.

Pieter Endedijk

Stilte

Musica pro Deo: Johann Sebastian Bach (1685-1750): 'Christe, du Lamm Gottes', BWV 619

Openingsvers: Liedboek 192a t: Sytze de Vries; m: Daan van der Leeden

voorzang Nu de avond valt,



allen - Laat uw licht ons lei - den! -

voorzang ontvonkt de vlam van uw nabijheid,

allen - Laat uw licht ons leiden! -

voorzang een vuurkolom het duister door

allen - Laat uw licht ons leiden! -

voorzang en van de nieuwe dag ons teken.

allen - Laat uw licht ons leiden! -

voorzang In de lichtkring van uw liefde verzameld,

allen - Laat uw licht ons leiden! -

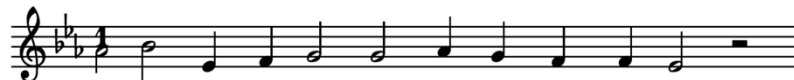
voorzang nu hier de avond valt,

zingt ons de stilte uw naam ter eer.

allen Laat uw licht ons leiden!

Hymne: Liedboek 536

t: Willem Barnard; m: Frits Mehrstens



allen 1 Al - les wat o - ver ons ge - schre - ven is



gaat Gij vol - bren - gen in de veer - tig da - gen;



de tien ge - bo - den en de veer - tig sla - gen,



dit he - le le - ven dat geen le - ven is.

- koor* 2 De schepping die voor ons gesloten was
ontsluit Gij weer, Gij opent onze ogen.
O zoon van David, wees met ons bewogen,
het vuur van bloed en ziel brandde tot as.
- allen* 3 Maar, Heer, de haard van uw aanwezigheid
zal in ons hart een vreugdevuur ontsteken;
Gij waart met ons, Gij zult ons niet ontbreken,
Gij hogepriester in der eeuwigheid.
- allen* 4 Gij onderhoudt de vlam van ons bestaan.
Aan U, o Heer, ontleent het brood zijn leven.
Ons is een loflied in de mond gegeven,
sinds Gij de weg van 't offer zijt gegaan.

Psalmgebed: Georg Philipp Telemann (1681-1767): 'Es segne uns Gott'

koor:

Es segne uns Gott,
und alle Welt fürchte ihn!

Moge God ons zegenen
opdat de eindigen der aarde
ontzag hebben voor Hem.

Psalm 67,8

vertaling: NBV

Lezing: Lucas 18,31-43

Korte overweging

Johann Sebastian Bach (1685-1750): 'Du wahrer Gott und Davids Sohn', BWV 23

1. *Aria / Duet (sopraan en alt)*
Du wahrer Gott und Davids Sohn,
der du von Ewigkeit in der
Entfernung schon,
mein Herzeleid und meine
Leibespein
umständlich angesehen,
erbarm dich mein!
Und laß durch deine Wunderhand,
die so viel Böses abgewandt,
mir gleichfalls Hülff und Trost

1. *Aria / Duet (sopraan en alt)*
O, ware God en zoon van David,
die altijd al van verre aandachtig
naar het leed van mijn hart
en de pijn van mijn lichaam hebt
gekeken,
ontferm u over mij!
En laat uw wonderhand,
die zoveel kwaad heeft afgewend,
ook mij hulp en troost schenken!

geschehen!

2. Recitatief (tenor)

Ach! gehe nicht vorüber,
du, aller Menschen Heil,
bist ja erschienen,
die Kranken und nicht die Gesunden
zu bedienen.

Drum nehm ich ebenfalls an deiner
Allmacht teil;

ich sehe dich auf diesen Wegen,
worauf man mich hat wollen legen,
auch in der Blindheit an.

Ich fasse mich und lasse dich
nicht ohne deinen Segen.

3. Koor

Aller Augen warten, Herr,
du allmächtger Gott, auf dich,
und die meinen sonderlich.

Gib denselben Kraft und Licht,
laß sie nicht immerdar in
Finsternissen.

Künftig soll dein Wink allein
der geliebte Mittelpunkt
aller ihrer Werke sein,
bis du sie einst durch den Tod
wiederum gedenkst zu schließen.

4. Koraal

Christe, du Lamm Gottes,
der du trägst die Sünd der Welt,
erbarm dich unser!

Christe, du Lamm Gottes,
der du trägst die Sünd der Welt,
erbarm dich unser!

Christe, du Lamm Gottes,
der du trägst die Sünd der Welt,
gib uns dein' Frieden! Amen.

*tekst: anoniem (1 t/m 3); Martin Luther
(4)*

2. Recitatief (tenor)

Ach, loop niet voorbij,
u, het heil van alle mensen,
bent immers verschenen
om de zieken en niet de gezonden te
bedienen.

Daarom deel ik ook in uw almacht;
ik kan u zien op deze wegen
waarop men mij heeft neergelegd,
ook al ben ik blind.

Ik word kalm en laat u
niet gaan zonder uw zegen.

3. Koor

De ogen van iedereen, Heer,
almachtige God, wachten op U,
en vooral die van mij.

Geef ze kracht en licht,
laat ze niet voor altijd blind zijn.

Voortaan zal alleen een wenk van U
het geliefde middelpunt zijn
van alles wat ze doen,
totdat U ze eens door de dood
weer wilt sluiten.

4. Koraal

Christus, lam van God,
die de zonden van de wereld draagt,
ontferm u over ons!

Christus, lam van God,
die de zonden van de wereld draagt,
ontferm u over ons!

Christus, lam van God,
die de zonden van de wereld draagt,
geef ons uw vrede! Amen.

Vertaling: Ria van Hengel

Stilte

refrein: 1. voorzang; 2. allen



Met hart en ziel maak ik Hem groot
 en vro - lijk zing ik om God,
 mijn be - vrij - der.

voorzang Voor mij had Hij oog, zijn dienaars;
 Hij heeft mij gezien in mijn vernedering.

Nu word ik voor altijd gelukkig geprezen
 door alle geslachten om wat Hij mij deed:

Grootse dingen en machtige daden
 waarvan ik wil zingen. Heilig zijn Naam!

allen refrein

voorzang Want Hij blijft zijn barmhartigheid trouw,
 geslacht na geslacht, waar Hij wordt gekend.

Met krachtige hand brak Hij de trotsen,
 smeed Hij hun hoogmoed aan stukken.

Hij haalde de machtigen neer van hun tronen,
 maar armen en kleinen hief Hij omhoog.

allen refrein

voorzang Wie hongerden zijn ruimhartig verzadigd,
 wie alles bezaten staan met lege handen.

Israël koesterde Hij als zijn kind,
 Hij bleef gedachtig aan zijn ontferming.

Zo heeft Hij gesproken tot wie voor ons leefden,
 al sinds Abraham, – zo spreekt Hij voorgoed.

allen refrein

Gebeden:

- Gebedsaanhef:

Liedboek 301k; m: John L. Bell

I = koor; II = allen



I: Ky - ri - e e - lei - son. *II:* Ky - ri - e e - lei - son.



I: Chri - ste e - lei - son. *II:* Chri - ste e - lei - son.



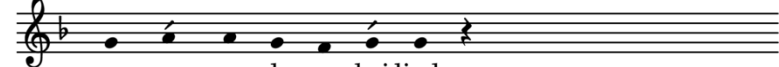
I: Ky - ri - e e - lei - son.
II: Ky - ri - e e - lei - son.

- Onze Vader:

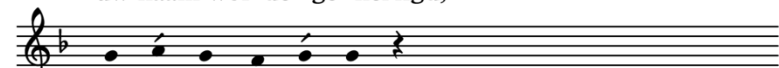
Liedboek 369b - m: Willem Vogel



allen On - ze Va - der in de he - mel,



uw naam wor - de ge - hei - ligd,



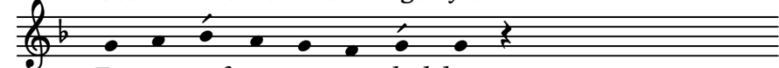
uw ko - nink - rijk ko - me.



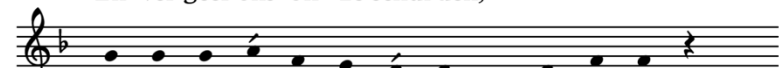
Uw wil ge - schie - de zo - als in de he - mel ook op aar - de.



Geef ons he - den ons da - ge - lijks brood.



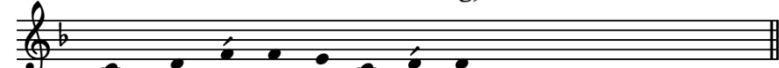
En ver - geef ons on - ze schul - den,



zo - als ook wij on - ze schul - de - naars ver - ge - ven.



En leid ons niet in ver - zoe - king,



maar ver - los ons van de bo - ze.

Want van U is het ko-nink-rijk en de kracht en de
 heer - lijk - heid in eeu - wig - heid. A - men.

- Voorbede en Gebed van de zondag

Avondlied: Liedboek 252

t: Kurt Rose; v: Sytze de Vries; Luijpers; m: Herbert Beuerle

koor 1 De avondwind draagt deze dag,
 nog overvol van licht en duister,
 op brede wieken van ons weg

allen 2 en tilt die tot waar God hem telt
 en van de zwaar-te van de we - reld
 met lief - de - vol - le hand be - vrijdt.

koor 3 Wat is een dag - een ademtocht!
 Waar blijft het licht en waar het duister?
 Een dankgebed, een hart dat zucht -

allen 4 dan valt de nacht - en welbewaard
 rust deze dag al in Gods handen,
 waarin Hij alle tijden houdt.

Slotvers en zegenbede: Liedboek 192b

t: Sytze de Vries; m: Daan van der Leeden

voorzang Nu hier de avond valt

allen – Laat uw licht ons lei - den,
wees on-ze vre - del -

voorzang en wij de nacht ingaan, maar leven in het licht,

allen – Wees on-ze vre - del -

voorzang laat uw aangezicht over ons opgaan als de zon,

allen – Wees onze vrede! –

voorzang zegen ons en wie ons nastaan
met het licht van uw ogen!

allen Laat uw licht ons leiden,
wees onze vrede!

Musica pro Deo: Klaas Bolt (1927-1990): 'Alles wat over ons geschreven is' (*Liedboek* 536/556)

Bach Ensemble Arnhem o.l.v. Pieter Endedijk
Marjolein Berkvens – sopraan
Mariska Wessel – alt
Albert van Ommen – tenor
Rob Hazenberg – bas
Wilbert Berendsen – organist
ds. Maarten Diepenbroek – liturg

Collecte voor de kosten van de cantatevesper

Bij de uitgang kunt u een bijdrage geven voor de kosten van deze cantatevesper. Het organiseren daarvan brengt veel kosten met zich mee, omdat gewerkt wordt met zeer goede en deels professionele musici. Daarom willen wij u vragen om daar een ruime bijdrage voor te geven! Een suggestie? Met een gift van € 10,-- per persoon kunnen deze cantatevespers blijven doorgaan. Bij voorbaat hartelijk dank!
Voor uw gift kunt u ook gebruik maken van de QR-code.

Uw bijdrage is ook welkom op ING NL14 INGB 0009 0535 54 t.n.v. Stg BachEnsemble Arnhem.

Wilt u donateur worden? Zie www.bachensemblearnhem.nl.



Volgende muziekvespers in de Koepelkerk

- 6 april 2025 – Choral Evensong
Arnhems Kerkmuziekensemble o.l.v. Klaas Spijker
- 1 juni 2025 – Choral Evensong
Arnhems Kerkmuziekensemble o.l.v. Klaas Spijker
- 21 september 2025 – Cantatevesper: ‘Herr, gehe nicht ins Gericht’, BWV 105
Bachensemble Arnhem o.l.v. Thea Endedijk-Griffioen
- 19 oktober 2025 – Choral Evensong
Arnhems Kerkmuziekensemble o.l.v. Klaas Spijker
- 16 november 2025 – Cantatevesper ‘Wachet auf, ruft uns die Stimme’, BWV 140
Bachensemble Arnhem o.l.v. Pieter Endedijk
- 7 december 2025 – Choral Evensong
Arnhems Kerkmuziekensemble o.l.v. Klaas Spijker

Informatie: www.bachensemblearnhem.nl